

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2021. gada 24. martā*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedība – Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – 10. pants – Jurisdikcija lietās par vecāku atbildību – Bērna nolaupīšana – Dalībvalsts tiesu jurisdikcija – Teritoriālā piemērojamība – Bērna aizvešana uz trešo valsti – Šajā trešā valstī iegūta pastāvīgā dzīvesvieta

Lietā C-603/20 PPU

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *High Court of Justice (England & Wales), Family Division* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Ģimenes lietu departaments, Apvienotā Karaliste) iesniedza ar 2020. gada 6. novembra lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 16. novembrī, tiesvedībā

SS

pret

MCP,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*] (referents), Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda piektās palātas tiesneša pienākumus, tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], K. Likurgs [*C. Lycourgos*] un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*],

ģenerāladvokāts: A. Rants [*A. Rantos*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā iesniedzējtiesas 2020. gada 6. novembra pieteikumu, kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 16. novembrī, lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot steidzamības tiesvedību saskaņā ar Tiesas Reglamenta 107. pantu,

ņemot vērā piektās palātas 2020. gada 2. decembra lēmumu apmierināt minēto pieteikumu,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 4. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– SS vārdā – *A. Tayo, barrister*, ko pilnvarojusi *J. Dsouza, solicitor*,

* Tiesvedības valoda – angļu.

- MCP vārdā – *A. Metzger, QC*, un *C. Proudman, barrister*, ko pilnvarojusi *H. Choudhery, solicitor*,
- Eiropas Komisijas vārdā – *M. Wilderspin*, pārstāvis,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2021. gada 23. februāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 10. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.), kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 2116/2004 (2004. gada 2. decembris) (OV 2004, L 367, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 2201/2003”).
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar strīdu starp SS, bērna P tēvu, un MCP, šī bērna māti, par tēva prasību pieņemt nolēmumu par bērna atpakaļatdošanu uz Apvienoto Karalisti un lemt par saskarsmes tiesībām.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

1980. gada Hāgas konvencija

- 3 Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, kas parakstīta 1980. gada 25. oktobrī Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē (turpmāk tekstā – “1980. gada Hāgas konvencija”), stājās spēkā 1983. gada 1. decembrī. Visas Eiropas Savienības dalībvalstis ir tās līgumslēdzējas puses.
- 4 Šajā konvencijā ir ietverti vairāki noteikumi ar mērķi panākt nelikumīgi aizvestu vai aizturētu bērnu ātru atgriešanos.
- 5 1980. gada Hāgas konvencijas 16. pantā ir paredzēts, ka pēc paziņojuma par bērna nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu šīs konvencijas 3. panta izpratnē saņemšanas tās līgumslēdzējas puses tiesām vai administratīvajām iestādēm, uz kuru bērns ir aizvests vai kurā tas ir aizturēts, nav jālemj par aizgādības tiesībām pēc būtības, kamēr nav noteikts, ka bērns saskaņā ar šo konvenciju neatgriezīsies, vai ja pieņemamā laikā pēc paziņojuma saņemšanas saskaņā ar šo pašu konvenciju netiek iesniegts iesniegums.

1996. gada Hāgas konvencija

- 6 Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, kas parakstīta Hāgā 1996. gada 19. oktobrī (turpmāk tekstā – “1996. gada Hāgas konvencija”), ir ratificējušas vai tai ir pievienojušas visas Eiropas Savienības dalībvalstis.

7 Šajā konvencijā ir paredzēti noteikumi, kuru mērķis ir uzlabot bērnu aizsardzību situācijās, kurās ir iesaistītas vairākas valstis, un novērst līgumslēdzēju valstu tiesību sistēmu pretrunas saistībā ar jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu un izpildi attiecībā uz bērnu aizsardzības pasākumiem.

8 Attiecībā uz bērna nolaupīšanu minētās konvencijas 7. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā ir noteikts:

“Ja bērns ir prettiesiski aizvests vai aizturēts, tad tās Līgumslēdzējas valsts iestādes, kurā tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabā savu jurisdikciju, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgu dzīvesvietu kādā citā valstī, un:

- a) kamēr visas personas, iestādes vai citas struktūras ar aizbildnības/aizgādības tiesībām nav piekritušas aizvešanai vai aizturēšanai; vai
- b) kamēr bērns šajā citā valstī nav nodzīvojis vismaz vienu gadu kopš laika, kad persona, iestāde vai cita struktūra ar aizbildnības/aizgādības tiesībām ir uzzinājusi bērna atrašanās vietu vai kad tām bija jāuzzina bērna atrašanās vieta, ja nav tādu neizskatītu pieteikumu par bērna atgriešanos, kas iesniegti minētajā laikā, un kamēr bērns nav pieradis pie jaunajiem apstākļiem.”

9 Saskaņā ar šīs pašas konvencijas 52. panta 2. un 3. punktu:

“2. Šī Konvencija neskar iespēju vienai vai vairākām Līgumslēdzējām valstīm slēgt nolīgumus, kuros attiecībā uz bērniem, kas ir šāda nolīguma Līgumslēdzējas valsts pastāvīgie iedzīvotāji, ir noteikumi par jautājumiem, uz ko attiecas šī Konvencija.

3. Nolīgumi, ko viena vai vairākas Līgumslēdzējas valstis noslēdz par jautājumiem, uz kuriem attiecas šī Konvencija, neskar šīs Konvencijas piemērošanu attiecībās starp šādām valstīm un pārējām Līgumslēdzējām valstīm.”

Savienības tiesības

10 Regulas Nr. 2201/2003 12. un 33. apsvērumā ir noteikts:

“(12) Šajā regulā noteiktais piekritības [jurisdikcijas] pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā [vislabākās] bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība [jurisdikcija] ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta [vai] saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.

[..]

(33) Šajā regulā atzītas pamattiesības un respektēti Eiropas Savienības Pamattiesību hartas principi. Jo īpaši, ar to tiek izdarīti centieni nodrošināt to bērna pamattiesību ievērošanu, kas noteiktas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. pantā.”

11 Šīs regulas 1. panta “Darbības joma” 1. un 2. punkts ir formulēts šādi:

“1. Šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar:

[..]

- b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši attiekties uz:

a) uzraudzības [aizgādības] tiesībām un saskarsmes tiesībām;

[..].”

12 Minētās regulas 2. pantā “Definīcijas” ir paredzēts:

“Šajā regulā:

[..]

7) ar terminu “vecāku atbildība” saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības [aizgādības] tiesības un saskarsmes tiesības;

[..]

11) ar terminu “nelikumīga aizvešana vai aizturēšana” saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:

a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības [aizgādības] tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas;

un

b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības [aizgādības] tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas, vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību [aizgādību] uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība.”

13 Šīs pašas regulas II nodaļas “Piekritība [Jurisdikcija]” 2. iedaļā “Vecāku atbildība” ir ietverts 8. pants “Vispārējā piekritība”, kurā ir noteikts:

“1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas [jurisdikcija lietās] par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.

2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi.”

14 Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu “Piekritība [Jurisdikcija] bērna nolaupīšanas gadījumos”:

“Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, tās dalībvalsts tiesām, kurā pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabājas piekritība, kamēr bērns nav ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu kādā citā dalībvalstī un:

a) kamēr visas personas, iestādes vai citas struktūras, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, nav piekritušas aizvešanai vai aizturēšanai;

vai

- b) kamēr bērns vismaz vienu gadu nav dzīvojis minētajā citā dalībvalstī pēc brīža, kad persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, ir zinājusi vai kad tām vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, un bērns nav iekārtojies savā jaunajā vidē un neizpildās viens no šādiem nosacījumiem:
- viena gada laikā pēc tam, kad persona, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, ir zinājusi vai tai vajadzēja zināt par bērna atrašanās vietu, nekādas prasības par atdošanu nav iesniegtas kompetentajās tās dalībvalsts iestādēs, kurā bērns ir aizvests vai tiek aizturēts;
 - atpakaļatdošanas prasība, ko iesniegusi persona, kurai ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, ir atsaukta un jauna prasība nav iesniegta termiņā, kas noteikts i) [apakšpunktā];
 - lieta, ko izskata tiesa dalībvalstī, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas, ir slēgta atbilstoši 11. panta 7. punktam;
 - spriedumu par uzraudzību [aizgādību], kas neparedz bērna atpakaļatdošanu, ir izdevušas tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas.”

15 Šīs regulas 12. pants, kas attiecas uz vienošanos par piekritību, ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalsts tiesām, kurām saskaņā ar 3. pantu ir piekritīgs pieteikums par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, ir piekritība [jurisdikcija] visās lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, kura saistīta ar šo pieteikumu, ja:

- a) vismaz vienam no laulātajiem ir vecāku atbildība par šo bērnu;

un

- b) lietu piekritību tiesām [tiesu jurisdikciju attiecībā uz lietām] ir skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmuši laulātie un personas, kurām ir vecāku atbildība, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna [labākajās] interesēs.

[..]

3. Dalībvalsts tiesām ir arī piekritība [jurisdikcija] attiecībā uz vecāku atbildību tiesas procesos, kas nav minēti 1. punktā, ja:

- a) bērnam ir būtiska saikne ar attiecīgo dalībvalsti, jo īpaši, pamatojoties uz to, ka vienai no personām, kurām ir vecāku atbildība, pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī, vai ja bērns ir šīs dalībvalsts pilsonis;

un

- b) tiesu piekritību [jurisdikciju] ir skaidri vai citādi, nepārprotami pieņēmušas visas puses brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna labākajās interesēs.

4. Ja bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir tās trešās valsts teritorijā, kura nav līgumslēdzēja puse [1996. gada Hāgas konvencijai], piekritībai [jurisdikcijai] saskaņā ar šo pantu jābūt tai, kas ir bērna interesēs, jo īpaši, ja izrādās, ka nav iespējama tiesvedība attiecīgajā trešā valstī.”

16 Minētās regulas 14. pantā “Pārējie piekritības [jurisdikcijas] jautājumi” ir paredzēts:

“Ja dalībvalsts tiesām nav piekritības saskaņā ar 8. līdz 13. pantu, piekritību katrā dalībvalstī nosaka šis valsts tiesību akti.”

- 17 Šīs pašas regulas 60. pantā “Saistība ar dažām daudzpusējām konvencijām” ir noteikts:
- “Dalībvalstu attiecībās šī regula aizstāj turpmāk minētās konvencijas, ciktāl tās skar jautājumus, ko reglamentē šī regula:
- [..]
- e) [1980. gada Hāgas konvencija].”
- 18 Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 61. pantu, kas attiecas uz saistību ar 1996. gada Hāgas konvenciju:
- “Saistībā ar [1996. gada Hāgas konvenciju] šo regulu piemēro:
- a) ja attiecīgā bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir kādas dalībvalsts teritorijā;
- [..].”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 19 SS un MCP, kuri abi ir Indijas pilsoņi un kuriem ir uzturēšanās atļauja Apvienotajā Karalistē, 2017. gadā, kad piedzima viņu bērns P, kas ir Apvienotās Karalistes valstspiederīgais, nebija laulāts pāris.
- 20 Tēva vārds ir norādīts dzimšanas apliecībā, līdz ar to saskaņā ar iesniedzējtiesas konstatēto viņam attiecībā uz P ir vecāku atbildība.
- 21 2018. gada oktobrī māte MCP kopā ar bērnu devās uz Indiju. Pēc dažiem mēnešiem māte atgriezās Apvienotajā Karalistē bez bērna.
- 22 Izņemot īsu uzturēšanos Apvienotajā Karalistē 2019. gada aprīlī, bērns palika Indijā, kur tas dzīvo kopā ar savu vecmāti no mātes puses.
- 23 Iesniedzējtiesa uzskata – ir ļoti iespējams, ka mātes rīcība ir pielīdzināma bērna nelikumīgai aizvešanai uz Indiju un/vai aizturēšanai tajā.
- 24 Tēvs vēloties, lai P kopā ar viņu dzīvo Apvienotajā Karalistē un – pakārtoti – lai viņš saskarsmes tiesību ietvaros varētu sazināties ar viņu.
- 25 Šajā nolūkā viņš 2020. gada 26. augustā iesniedza pieteikumu iesniedzējtiesā, lūdzot, pirmkārt, pieņemt nolēmumu par bērna atpakaļatdošanu uz Apvienoto Karalisti un, otrkārt, lemt par saskarsmes tiesībām.
- 26 Šī tiesa uzskata, ka māte ir apstrīdējusi Anglijas un Velsas tiesu jurisdikciju, jo bērna pastāvīgā dzīvesvieta nav Apvienotajā Karalistē.
- 27 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pirms lēmuma pieņemšanas ir jāizvērtē tās jurisdikcija, pamatojoties uz Regulu Nr. 2201/2003. Šajā ziņā tā konstatēja, ka brīdī, kad tika celta prasība, pirmkārt, bērna pastāvīgā dzīvesvieta bija Indijā un bērns bija pilnībā integrējies Indijas sociālajā un ģimenes vidē, jo viņam nebija konkrētas faktiskas saiknes ar Apvienoto Karalisti, izņemot valstspiederību, un, otrkārt, māte nevienā brīdī nebija nepārprotami piekritusi Anglijas un Velsas tiesu jurisdikcijai, lai izskatītu jautājumus saistībā ar vecāku atbildību attiecībā uz P. Pēc šī konstatējuma izdarīšanas iesniedzējtiesa nolēma, ka tās jurisdikcija nevar tikt pamatota ar šīs regulas 8. pantu un 12. panta 3. punktu.

- 28 Attiecībā uz minētās regulas 10. pantu, kurā ir paredzēti noteikumi par jurisdikciju bērna nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas gadījumā, iesniedzējtiesai ir šaubas it īpaši par to, vai šī tiesību norma var tikt piemērota piekritības konfliktam starp dalībvalsts tiesām un trešās valsts tiesām.
- 29 Šajā ziņā tā uzskata, ka no šīs regulas 10. pantā ietvertā noteikuma formulējuma, kā arī no interpretācijas, kas ir pausta Eiropas Komisijas publicētās Praktiskās rokasgrāmatas Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanai 4.2.1.1. punktā, skaidri izriet, ka šis noteikums attiecas tikai uz piekritības konfliktiem starp dalībvalstīm, nevis uz konfliktiem starp dalībvalsti un trešo valsti. Tiesa jau esot apstiprinājusi šo interpretāciju 2018. gada 17. oktobra sprieduma UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835) 33. punktā, šajā ziņā ņemot vērā ģenerālvokāta H. Saugmandsgora Ēes [*H. Saugmandsgaard Øe*] 2018. gada 20. septembra secinājumus, kas ir sniegti tajā pašā lietā (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749). Tomēr daļā no valsts judikatūras šai tiesību normai esot piešķirta plašāka teritoriālā piemērojamība.
- 30 Šādos apstākļos *High Court of Justice (England & Wales), Family Division* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Ģimenes lietu departaments, Apvienotā Karaliste) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai saskaņā ar [Regulas Nr. 2201/2003] 10. pantu dalībvalstij jurisdikcija saglabājas bez laika ierobežojuma, ja bērns, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir bijusi šajā dalībvalstī, no tās ir nelikumīgi aizvests uz trešo valsti (vai tajā tiek aizturēts) un tur bērns pēc šīs aizvešanas (vai aizturēšanas) noteiktā laikā ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu?”

Pieteikums par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību

- 31 Iesniedzējtiesa ir lūgusi šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot Tiesas Reglamenta 107. panta 1. punktā paredzēto steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību.
- 32 Šajā ziņā ir skaidrs, pirmkārt, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Regulas Nr. 2201/2003 interpretāciju, kas ir veikta, īpaši pamatojoties uz EKL 61. panta c) punktu, kurš jaunajā redakcijā ir LESD 67. pants, kas ir ietverts LESD trešās daļas V sadaļā, kura attiecas uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, līdz ar to minētais lūgums ietilpst Reglamenta 107. pantā paredzētās steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanas jomā, un, otrkārt, ka atbilde uz prejudiciālo jautājumu ir noteicoša pamatlietā izskatāmā strīda atrisināšanai, jo no šīs atbildes ir atkarīga tiesas, kas izskata lietu saskaņā ar Savienības tiesībām, jurisdikcija.
- 33 Runājot par steidzamības kritēriju, tā kā mazs bērns kopš 2018. gada oktobra, izņemot īsu uzturēšanos Apvienotajā Karalistē, pastāvīgi dzīvo Indijā, pastāv risks, ka šīs situācijas paildzināšana nopietni vai pat neatgriezeniski var kaitēt bērna un viņa tēva attiecībām vai pat attiecībām starp bērnu un abiem vecākiem. Šī situācija var radīt neatgriezenisku kaitējumu viņa emocionālajai un psiholoģiskajai attīstībai kopumā, it īpaši, ņemot vērā, ka bērns ir vecumā, kas ir ļoti nozīmīgs viņa attīstībai.
- 34 Turklāt, tā kā bērna ģimenes un sociālā integrācija jau notiek trešā valstī, kurā saskaņā ar iesniedzējtiesas konstatēto ir viņa pašreizējā pastāvīgā dzīvesvieta, šīs situācijas paildzināšana varētu vēl vairāk apdraudēt bērna integrāciju ģimenes un sociālajā vidē gadījumā, ja bērns, iespējams, atgrieztos Apvienotajā Karalistē.
- 35 Šādos apstākļos Tiesas piektā palāta pēc tiesneša referenta priekšlikuma, uzklaušījusi ģenerālvokātu, 2020. gada 2. decembrī nolēma apmierināt iesniedzējtiesas pieteikumu par steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedības piemērošanu šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Par prejudiciālo jautājumu

- 36 Uzdodot jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 10. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, ja tiek konstatēts, ka dienā, kad tika iesniegta prasība par vecāku atbildību, bērns pēc nolaupīšanas uz trešo valsti ir ieguvis savu pastāvīgo dzīvesvietu šajā valstī, tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nolaupīšanas, saglabā jurisdikciju bez laika ierobežojuma.
- 37 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās formulējums, bet arī tās konteksts un mērķi, kas ir izvirzīti ar tiesisko regulējumu, kurā šī norma ir ietverta (spriedums, 2020. gada 6. oktobris, *Jobcenter Krefeld*, C-181/19, EU:C:2020:794, 61. punkts un tajā minētā judikatūra). Savienības tiesību normas rašanās vēsture arī var sniegt lietderīgu informāciju tās interpretācijas mērķiem (spriedums, 2017. gada 20. decembris, *Acacia* un *D'Amato*, C-397/16 un C-435/16, EU:C:2017:992, 31. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).
- 38 Pirmkārt, runājot par Regulas Nr. 2201/2003 10. panta formulējumu, ir jākonstatē, ka attiecībā uz jurisdikciju bērna nolaupīšanas gadījumā šajā pantā ir paredzēts, ka tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, to saglabā, bet šī jurisdikcija tiek nodota citas dalībvalsts tiesām, tiklīdz bērns ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu šajā pēdējā minētajā dalībvalstī un turklāt ir izpildīts viens no minētajā 10. pantā paredzētajiem alternatīvajiem nosacījumiem.
- 39 Tādējādi no Regulas Nr. 2201/2003 10. panta formulējuma izriet, ka kritēriji, kas šajā tiesību normā ir izmantoti, lai piešķirtu jurisdikciju bērna nolaupīšanas gadījumā, attiecas uz situāciju, kura ir saistīta tikai ar dalībvalstu teritoriju. Jurisdikcija principā tiek piešķirta tās dalībvalsts tiesām, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms viņa nelikumīgas aizvešanas uz citu dalībvalsti vai aizturēšanas tajā, ar nosacījumu, ka minētā jurisdikcija, ja ir izpildīti daži īpaši nosacījumi, var tikt nodota tās dalībvalsts tiesām, kurā šis bērns ir ieguvis savu jauno pastāvīgo dzīvesvietu pēc nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas.
- 40 Tas, ka minētajā pantā ir izmantots vārds “dalībvalsts”, nevis vārdi “valsts” vai “trešā valsts” un ka jurisdikcijas piešķiršana ir padarīta atkarīga no faktiskas vai agrākas pastāvīgās dzīvesvietas “dalībvalstī”, nenorādot uz trešās valsts teritorijā iegūtas dzīvesvietas iespējamību, nozīmē arī to, ka šis pats pants reglamentē jurisdikciju vienīgi bērna nolaupīšanas gadījumā starp dalībvalstīm.
- 41 Jāpiebilst, ka tiesvedībā par Regulas Nr. 2201/2003 8. panta interpretāciju Tiesa jau ir nospriedusi, ka šīs regulas 10. panta formulējums noteikti nozīmē, ka šī panta piemērošana ir atkarīga no iespējama piekritības konflikta starp vairāku dalībvalstu tiesām (spriedums, 2018. gada 17. oktobris, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 33. punkts).
- 42 Turklāt ir jānorāda, kā Komisija to darīja tiesas sēdē, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. pantu veido viens teikums, līdz ar to jau no tā struktūras izriet, ka tas veido nedalāmu veselumu. Līdz ar to šo tiesību normu nevar interpretēt tādējādi, ka to veido divas atsevišķas daļas, no kurām viena ļauj autonomi pamatot dalībvalsts tiesu jurisdikcijas principiālu saglabāšanu bez ierobežojuma laikā bērna nolaupīšanas gadījumā uz trešo valsti.
- 43 Otrkārt, runājot par Regulas Nr. 2201/2003 10. panta kontekstu, ir jākonstatē, ka šī tiesību norma ir īpašās jurisdikcijas norma, ņemot vērā šīs regulas 8. panta 1. punktā paredzēto vispārējo noteikumu, saskaņā ar kuru bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesām principā ir jurisdikcija lietās par vecāku atbildību.
- 44 Minētās regulas 8. panta 2. punktā ir paredzēts, ka uz šī 8. panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi.

- 45 Šajā ziņā ir jāuzsver, pirmām kārtām, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā paredzētais īpašās jurisdikcijas noteikums neizslēdz iedarbību, ko šīs regulas 8. panta 1. punktā paredzētā vispārējās jurisdikcijas noteikuma piemērošana rada bērna nolaupīšanas gadījumā, proti, jurisdikcijas nodošanu dalībvalstij, kurā bērns pēc nolaupīšanas ir ieguvis jaunu pastāvīgo dzīvesvietu. Tā kā šī jurisdikcijas nodošana var radīt procesuālas priekšrocības prettiesiskas darbības veicējam, šīs regulas 10. pantā, kā tas ir norādīts šī sprieduma 39. punktā, ir paredzēts, ka tās dalībvalsts tiesas, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas, tomēr saglabā jurisdikciju, ja vien ir izpildīti daži nosacījumi.
- 46 Ja pastāvīgo dzīvesvietu ārpus Eiropas Savienības bērns ir ieguvis pēc tam, kad viņš ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts trešā valstī, šīs regulas 8. panta 1. punkts nav piemērojams, ja dalībvalstī nav pastāvīgās dzīvesvietas. Šī tiesību norma neparedz šādu gadījumu. No tā izriet, ka šādos apstākļos šīs regulas 10. pantā noteiktā norma, kas ļauj noraidīt jurisdikciju, uz kuru varētu atsaukties jaunās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesas, pamatojoties uz vispārējo noteikumu, zaudē savu jēgu un tātad vairs nav piemērojama. Līdz ar to minētais 10. pants neattiecināto, ka tās dalībvalsts tiesu jurisdikcija, kurā pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta, saglabājas bez ierobežojuma laikā, ja šis bērns ir ticis nolaupīts uz trešo valsti.
- 47 Otrām kārtām, ir jāatgādina, ka īpašās jurisdikcijas noteikums ir jāinterpretē šauri un tātad nepieļauj tādu interpretāciju, kas pārsniegtu attiecīgajā regulā tieši paredzētos gadījumus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 3. oktobris, *Pinckney*, C-170/12, EU:C:2013:635, 25. punkts; 2014. gada 16. janvāris, *Kainz*, C-45/13, EU:C:2014:7, 22. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī 2018. gada 25. janvāris, *Schrems*, C-498/16, EU:C:2018:37, 27. punkts).
- 48 Līdz ar to šādu noteikumu nevar interpretēt, ņemot vērā tikai daļu no tā formulējuma, lai to piemērotu autonomi. Tā tas būtu gadījumā, ja Regulas Nr. 2201/2003 10. pants tiktu interpretēts, pamatojoties tikai uz kādu šī panta pirmās daļas elementu, lai no tā secinātu, ka tad, ja bērns ir ticis nolaupīts uz trešo valsti, tās dalībvalsts tiesas, kurā bija viņa iepriekšējā pastāvīgā dzīvesvieta, principā saglabā savu jurisdikciju bez ierobežojuma laikā, ja nevar tikt izpildīts otrs šajā pašā pantā paredzētais nosacījums, kas attiecas uz pastāvīgās dzīvesvietas iegūšanu citā dalībvalstī.
- 49 Trešām kārtām, šādas interpretācijas rezultātā minētā 10. panta piemērošanas jomā ietilptu gadījums, proti, bērna nolaupīšana uz trešo valsti, ko Savienības likumdevējs nav paredzējis tajā ietvert.
- 50 Šajā ziņā no Regulas Nr. 2201/2003 rašanās vēstures izriet, ka Savienības likumdevējs ir vēlējis ieviest stingru tiesisko regulējumu attiecībā uz bērnu nolaupīšanu Savienībā, bet ka tas nebija paredzējis šo tiesisko regulējumu attiecināt uz bērnu nolaupīšanu uz trešo valsti, uz kuru it īpaši attiecas tādas starptautiskas konvencijas kā 1980. gada Hāgas konvencija, kas jau bija spēkā visās dalībvalstīs dienā, kad tika iesniegts Priekšlikums Padomes regulai par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulību lietās un lietās par vecāku atbildību, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1347/2000 un groza Regulu (EK) Nr. 44/2001 lietās par uzturēšanu, kuru Komisija iesniedza 2002. gada 3. maijā (COM(2002) 222 *final*, OV 2002, C 203 E, 155. lpp.; turpmāk tekstā – “regulas priekšlikums”), kura rezultātā tika pieņemta Regula Nr. 2201/2003, un 1996. gada Hāgas konvencija, kurai daudzas dalībvalstis šajā datumā vēl nebija varējušas pievienoties.
- 51 Šis konstatējums skaidri izriet no šī regulas priekšlikuma pamatojuma izklāsta, kurā ir norādīts, ka, “lai aptvertu starptautiskās situācijas, Komisija iesniedza [...] priekšlikumu Padomes lēmumam, ar kuru dalībvalstīm tika atļauts parakstīt 1996. gada Hāgas konvenciju” (COM(2002) 222 *final*/2, 3. lpp.).
- 52 Savienības likumdevēja vēlme nodrošināt Savienības tiesiskā regulējuma bērnu nolaupīšanas jomā līdzspastāvēšanu ar to, kas ir noteikts starptautiskajās konvencijās, ir atgādināta Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību un tiesību, tiesiskuma un iekšējo lietu komisijas 2002. gada 7. novembra ziņojuma par priekšlikumu regulai (*final* A5-0385/2002, 19. lpp.) pamatojuma izklāstā, kurā ir norādīts, ka minētais

priekšlikums, paredzot skaidru un konsekventu tiesisko regulējumu bērnu nolaupīšanas gadījumos Savienībā, ir “instrumenta, kas var nodrošināt labāk integrētu sistēmu Eiropas Savienībā un starptautiskajās attiecībās var tikt piemērots vienlaikus ar 1980. gada un 1996. gada Hāgas konvenciju”.

- 53 Minētā Regulas Nr. 2201/2003 10. panta interpretācija, saskaņā ar kuru bērna iepriekšējās pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts saglabā savu jurisdikciju bez ierobežojuma laikā, ja bērns ir ticis nolaupīts uz trešo valsti, nozīmētu, ka gadījumā, ja bērns pēc nolaupīšanas ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu trešā valstī, kas ir 1996. gada Hāgas konvencijas līgumslēdzēja puse, šīs konvencijas 7. panta 1. punktam un 52. panta 3. punktam nebūtu iedarbības.
- 54 1996. gada Hāgas konvencijas 7. panta 1. punktā tāpat kā Regulas Nr. 2201/2003 10. pantā ir paredzēta jurisdikcijas nodošana bērna jaunās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesām, ja ir izpildīti daži nosacījumi. Tie it īpaši ir saistīti ar laika notecējumu kopā ar attiecīgā aizgādības tiesību subjekta piekrišanu vai pasivitāti, jo bērns ir integrējies savā jaunajā vidē.
- 55 Šāda jurisdikcijas nodošanas iespēja tomēr būtu galīgi izslēgta, ja saskaņā ar minēto 10. pantu dalībvalsts tiesām būtu jā saglabā sava jurisdikcija bez ierobežojuma laikā. Tādēļ šī jurisdikcijas saglabāšana būtu pretrunā arī 1996. gada Hāgas konvencijas 52. panta 3. punktam, kurā ir aizliegts, ka starp vairākām līgumslēdzējām valstīm noslēgts tiesiskais regulējums jautājumos, kas ir reglamentēti šajā konvencijā, piemēram, tas, kas ir paredzēts Regulā Nr. 2201/2003, ietekmē minētās konvencijas noteikumu piemērošanu šo valstu attiecībās ar citām līgumslēdzējām valstīm. Ja jurisdikcija vecāku atbildības jomā nevarētu tikt nodota šīm līgumslēdzēju valstu tiesām, šīs attiecības noteikti tiktu ietekmētas.
- 56 No tā izrietot, ka visas dalībvalstis, kas ir ratificējušas 1996. gada Hāgas konvenciju vai pievienojušas tai, saskaņā ar Savienības tiesībām būtu spiestas rīkoties pretēji to starptautiskajām saistībām.
- 57 No šiem apsvērumiem izriet, ka īpašais tiesiskais regulējums, kuru Savienības likumdevējs ir paredzējis ieviest, pieņemot Regulu Nr. 2201/2003, attiecas uz gadījumiem, kad bērns tiek nolaupīts no vienas dalībvalsts uz citu. No tā izriet, ka ar to saistītais jurisdikcijas noteikums, proti, noteikums par jurisdikciju, kas izriet no Regulas Nr. 2201/2003 10. panta, nevar tikt interpretēts tādējādi, ka tas ir piemērojams bērna nolaupīšanas gadījumā uz trešo valsti.
- 58 Treškārt, ir jākonstatē, ka tāda Regulas Nr. 2201/2003 10. panta interpretācija, kuras rezultātā jurisdikcija tiktu saglabāta bez ierobežojuma laikā, neatbilstu vienam no šīs regulas pamatmērķiem, proti, apmierināt vislabākās bērna intereses, šajā nolūkā dodot priekšroku tuvuma kritērijam (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 15. februāris, W un V, C-499/15, EU:C:2017:118, 51. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra, un 2018. gada 17. oktobris, UD, C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 48. punkts).
- 59 Saskaņā ar regulas priekšlikuma (COM(2002) 222 *final*/2, 12. lpp.) paskaidrojumu rakstu Savienības likumdevējs ir vēlējis tieši saistībā ar jurisdikcijas piešķiršanu bērna nolaupīšanas gadījumā radīt līdzsvaru, pirmkārt, starp nepieciešamību neļaut nolaupītājam gūt labumu no savas prettiesiskās darbības (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūlijs, *Povse*, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 43. punkts) un, otrkārt, iespēju ļaut tiesai, kas ir tuvāk bērnam, izskatīt prasības saistībā ar vecāku atbildību.
- 60 Ja izcelsmes dalībvalsts tiesu jurisdikcija saglabātos bez nosacījumiem un bez ierobežojuma laikā, neraugoties uz to, ka nolaupīšanai uz trešo valsti pa to laiku var būt devusi piekrišanu ikviens persona, iestāde vai cita struktūra, kurai ir aizgādības tiesības, nepastāvot nekādam nosacījumam, kas ļautu ņemt vērā īpašos apstākļus, kuri raksturo attiecīgā bērna situāciju, vai arī nodrošināt bērna vislabākās intereses, tas liegtu tiesai, kas tiek uzskatīta par tādu, kura vislabāk var novērtēt pasākumus, kas ir jāveic bērna vislabākajās interesēs, izskatīt pieteikumus saistībā ar šādiem pasākumiem. Šāds rezultāts būtu pretrunā Regulas Nr. 2201/2003 mērķim, kas, kā izriet no šīs regulas 33. apsvēruma, ir jāaplūko, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 24. pantu.

- 61 Turklāt ar šādu Regulas Nr. 2201/2003 10. panta interpretāciju, kuras rezultātā jurisdikcija tiktu saglabāta bez ierobežojuma laikā, tiktu pārkāpta arī 1980. gada Hāgas konvencijā noteiktā atpakaļatdošanas vai aizturēšanas mehānisma loģika. Proti, ja saskaņā ar šīs konvencijas 16. pantu ir noteikts, ka bērns saskaņā ar šo konvenciju neatgriezīsies, vai ja pieņemamā laikposmā saskaņā ar šo konvenciju nav iesniegts iesniegums, tās valsts iestādes, uz kuru bērns ir aizvests vai kurā viņš ir aizturēts, kļūst par bērna pastāvīgās dzīvesvietas iestādēm, un tām kā tiesām, kas ģeogrāfiski atrodas vistuvāk šai pastāvīgajai dzīvesvietai, ir jābūt iespējai īstenot savu jurisdikciju lietās par vecāku atbildību. Saskaņā ar šīs regulas 60. panta e) punktu šī konvencija joprojām ir piemērojama attiecībās starp dalībvalstīm un citām šīs konvencijas līgumslēdzējām pusēm.
- 62 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka minētās regulas 10. panta interpretācija, kuras rezultātā jurisdikcija izcelsmes dalībvalstī tiktu saglabāta bez ierobežojuma laikā bērna nolaupīšanas gadījumā uz trešo valsti, nevar tikt pamatota nedz ar minētā panta formulējumu, nedz ar kontekstu, kurā iekļaujas minētais pants, šīs pašas regulas sagatavošanas darbiem vai mērķiem. Tās rezultātā iedarbību zaudētu arī 1996. gada Hāgas konvencijas noteikumi bērna nolaupīšanas gadījumā uz trešo valsti, kas ir šīs konvencijas līgumslēdzēja puse, un tā būtu pretrunā 1980. gada Hāgas konvencijas loģikai.
- 63 No tā izriet, ka gadījumā, ja bērns ir ticis nolaupīts uz trešo valsti, kurā pēc šīs nolaupīšanas viņš ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu, un dalībvalsts tiesa, kurā ir celta prasība par vecāku atbildību, konstatē, ka – gadījumā, ja tiesvedības puses nav vienojušās par jurisdikciju, – tā nevar pamatot savu jurisdikciju ar Regulas Nr. 2201/2003 12. pantu, kā tas ir pamatlietā, attiecīgās dalībvalsts tiesai sava jurisdikcija būs jāpierāda, pamatojoties uz potenciāli piemērojamām starptautiskajām divpusējām vai daudzpusējām konvencijām vai, ja šādu konvenciju nav, pamatojoties uz valsts tiesību normām saskaņā ar šīs regulas 14. pantu.
- 64 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 10. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nav piemērojams gadījumā, kad tiek konstatēts, ka pieteikuma par vecāku atbildību iesniegšanas dienā bērns pēc nolaupīšanas uz trešo valsti tajā ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu. Šādā gadījumā tiesas, kurā ir celta prasība, jurisdikcija ir jānosaka saskaņā ar piemērojamām starptautiskajām konvencijām vai, ja šādu starptautisko konvenciju nav, saskaņā ar šīs regulas 14. pantu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 65 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Padomes Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzišanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu, kurā grozījumi izdarīti ar Padomes Regulu (EK) Nr. 2116/2004 (2004. gada 2. decembris), 10. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nav piemērojams gadījumā, kad tiek konstatēts, ka pieteikuma par vecāku atbildību iesniegšanas dienā bērns pēc nolaupīšanas uz trešo valsti tajā ir ieguvis pastāvīgo dzīvesvietu. Šādā gadījumā tiesas, kurā ir celta prasība, jurisdikcija ir jānosaka saskaņā ar piemērojamām starptautiskajām konvencijām vai, ja šādu starptautisko konvenciju nav, saskaņā ar šīs regulas 14. pantu.

[Paraksti]